

Záznam ze 7. setkání PS pro rovné příležitosti

Datum a čas setkání: 11. 3. 2020, 16:30–18:30 hodin

Místo setkání: Amuse Bouche MH

Přítomni: Lucie Beranová, Veronika Biskupová, Jana Honců, Miroslava Kuchrýková, Terezie Nohýnková, Petra Pilbauerová, Soňa Razáková, Hana Skramuská, Lenka Sosnovcová, Iva Štrojsová, Markéta Tomášová

Program:

1. Přivítání, představení
2. Kulatý stůl na téma Přechody dětí z prvního stupně na druhý stupeň/víceleté gymnázium
3. Závěr, rozloučení

1. Přivítání

Iva Štrojsová přivítala přítomné, seznámila s přítomnými s formátem dnešního setkání – kulatým stolem. Vzhledem k tomu, že se schůzky zúčastnili i hosté, první část schůzky byla věnována krátkému představení, objasnění role, kterou přítomní vzhledem k tématu zastávají.

2. Kulatý stůl na téma Přechody dětí z MŠ na ZŠ

Po úvodním představení a vysvětlení role, kterou přítomný zastává (výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitel, učitel na prvním stupni, druhém stupni, gymnáziu, speciální pedagog, ředitelka malotřídky, ředitelka gymnázia, pedagog volného času, rodič...), byla přítomnými uvedena i témata, kterým by se mohl kulatý stůl věnovat:

přechod dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dítě s asistencí,

návštěva 5. tříd na druhém stupni,

dojíždějící dítě,

samostatnost,

schopnost připravit si pomůcky apod.,

adaptační kurz,

třídnické hodiny,

začátek „od nuly“,

informace o žácích a třídě,

proměna pohybu a pravidel,

změna hodnocení,

střídání pedagogů,

proměna metod a forem práce.

Přechod dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dítě s asistencí

Téma je třeba řešit rozhodně v předstihu měsíců. Je třeba zvážit podpůrné kroky ve spolupráci s PPP či SPC. Dalším krokem je i návštěva rodiny a dítěte (a asistenta pedagoga) ve škole, zorientování se v prostoru apod. Vhodné je znát předem třídního učitele a jednotlivé vyučující. Sbor by měl být spraven s potřebami dítěte. Otázkou je též dojíždění takového dítěte. Dobré je, pokud dítě z prvního stupně / z malotřídky přechází ještě s dalšími dětmi, které mu mohou pomoci s cestou od hromadné dopravy ke škole a zpět. Případně je možné využít například toho, že vychovatelka z družiny ze ZŠ Studentská převádí děti ze družiny, dítě by se k nim tedy mohlo případně připojit. Preferována by ale měla být spíše varianta přidružení se k dětem totožného věku. Existuje i sociální služba, o níž si musí požádat rodič.

Návštěva 5. tříd na druhém stupni

Některé školy by uvítaly možnost návštěvy budovy, do níž děti po páté třídě přejdou. GMH určitě takového návštěvy nabízí.

Dojíždějící dítě

Důležité je zjistit, zda je možné, aby dítě smysluplně trávilo čas při příchodu do školy, zda je možné vstupovat do budovy i před jejím otevřením pro všechny žáky, což školy v MH umožňují. Většinou pak žáci mají vyhrazenou učebnu s pedagogickým dozorem, v níž čas tráví. Odpoledne pak mohou např. na ZŠ Sokolovská či na ZŠ Studentská využít velkou škálu kroužků, možné je i využít kroužky organizované KDM MH. Téma bylo probíráno i na březnové schůzce školních metodiků prevence.

Samostatnost

Druhý stupeň klade na dítě i v závislosti na jeho postupném zrání a dospívání vyšší požadavky na samostatnost dítěte. Změnil se kolektiv, dítě si musí zvyknout na časté střídání tříd, učitelů, připravovat si různé pomůcky na konkrétní předměty, zorientovat se v budově apod., což jistě minimálně v prvních týdnech a pro některé děti i měsících nemusí být jednoduché.

Schopnost připravit si doma pomůcky

Často chybí systematická příprava doma při přípravě pomůcek, učebnic atd. Některé děti si nechávají učebnice a podobně ve skříňkách ve škole, chybí jim tedy následně doma. Jeden z pohledů účastníků říkal, že je chybou si učebnice atd. neodnášet domů. Další z pohledů se kloní k myšlence, že je to

odpovědnost žáků, kteří by sami měli vědět, zda si mají věci nechat ve skříňkách, či nikoli. Je pak na nich, že získají sankci za to, že nejsou připraveni na hodinu. Třetí příspěvek upozornil na to, že spíše než sankce je důležitější, aby dítě i přes to, že zapomnělo učebnici apod., dokázalo situaci zvládnout, poradit si. Sankce má být až ve chvíli, když dítě nerespektuje pravidla opakovaně, nedokáže se poučit z chyb a změnit modus svého chování.

Velmi efektivní je být systematický a důsledný v době první až třetí třídy, což je samozřejmě pro zúčastněné náročné.

Přibývá též dětí, kterým doma věci do školy připravují rodiče. Tento trend není příliš vhodný. Dítě tím přichází o možnost naučit se zvládat své povinnosti samo. Některé děti však bez dopomoci přípravu nezvládnou – je třeba samozřejmě vědět, co a je a co již není v možnostech dítěte.

Vzhledem k váze školních tašek je též na zvážení, zda je třeba veškeré učebnice a další pomůcky v dnešní internetové a digitální době nosit do školy a ze školy. Zda neexistuje nějaké efektivní řešení.

Cílem je ideálně to, pokud třídní učitel preventivně na první schůzce rodičům vysvětlí, co je potřeba udělat pro to, aby dítě dobře zvládalo přechod na druhý stupeň. Dohodnout se společně na způsobu komunikace, na krocích, které by učitel ze strany rodičů uvítal a naopak. Vše pečlivě vysvětlit tak, aby se co nejlépe přecházelo budoucím nesouladům. Následně je pak velmi důležité být důsledný v tom, co je třeba dodržovat.

Rozhodně není vhodné sankcionovat děti za chyby rodičů (rodič po noční směně nepodepsal úkol apod.). V diskusi se objevily dva protichůdné názory. Jeden říkal, že je třeba brát na všechny situace stejný metr, měřit všem stejně.

Opačný názor zdůraznil, že každé dítě nemá totožné podmínky a startovní čáru, proto je nutné zvážit, jak reagovat.

Otázkou či výzvou je to, zda se nechovat ke každému dítěti spravedlivě – citlivě podle jeho aktuální situace a možností: viz následující příklad: opice, slon a rybička mají šplhat po laně. Jaká kritéria úspěšnosti nastavím a komu vzhledem k jeho situaci nastavím jiný typ zadání? – individualizuji tedy přístup k dítěti.

Pokud samozřejmě dojde k narušení důvěry ve vztahu učitel – žák, učitel promění přístup též.

Adaptační kurz

Adaptační kurz slouží jako základní prostředek pro budování kolektivu. Jeden z hlasů v diskusi upozornil na to, že nové žáky učitelé neznají, zdá se jim rizikové vyjet přes noc mimo školu. Jedním z možných řešení je to, co již nyní dělají některé ZŠ či SOU či SOŠ. Na začátku září absolvují první tři dny adaptační kurz v prostorách školy či ještě lépe na místě s dobrou dojezdovostí – poblíž místa, kde se nachází škola. Akce je však pouze denní, žáci spolu tráví např. čas 8:00–15:00 h a věnují se typickým aktivitám podle metodik pro tvorbu adaptačních kurzů.

Ideální je, pokud kurz trvá tři dny, aby mohl mít svoji dynamiku a vývoj, vede jej zkušený lektor, účastní se ho třídní učitel, průběh je zaměřen na adaptaci kolektivu a nesupluje např. cykloturistický kurz. V takovém případě je totiž nevhodné, aby na počátku tvorby kolektivu byly určitým způsobem vyřazeni žáci, kteří příliš v pohybových aktivitách nevynikají.

Poznámka o tom, že pokud se adaptační kurz propojí s cyklisticko-turistickým, zažijí tu úspěch děti, které nedokážou podat výkon v předmětech, které jsou založeny na verbální, matematicko-logické či prostorové inteligenci. Namítnuto bylo, že tyto děti úspěch i ve škole určitě zažít mohou: hodiny TV a reprezentace školy na sportovních soutěžích apod.

V otázce rizikovosti výjezdu mimo školu a přes noc zazněl argument, že např. při konání dětských táborů pedagogové volného času též neznají děti, tráví s nimi celých 24 hodin a situaci též musejí nějak zvládnout. Část dětí nejezdí na tábory dobrovolně, což může též vedoucím a instruktorům na táboře situaci komplikovat.

Místní gymnázium jezdí na třídní kurz na začátku školního roku, program zajišťuje školní metodik prevence ve spolupráci s dalším učitelem a třídními učiteli nastupujících tříd. Koná se v prostorách, které umožňují dojezd během dopoledne. Při přípravě i realizaci se dbá na doporučení spjatá s adaptačními kurzy – nevýkonově zaměřené.

Na ZŠ Sokolovská má adaptační kurz podobu přibližující se sportovně pojatému kurzu. Žáci se na místo setkání dopravují na kolech, v rámci kurzu se věnují psychosociálním i sportovním aktivitám.

Pro dobré nastartování fungování kolektivu, ale též pro potřeby zmapování třídy je adaptační kurz nepostradatelným nástrojem. Umožňuje efektivně předjímat problémy, které mohou nastat.

Třídnické hodiny

Druhým velmi potřebným prostředkem pro tvorbu kolektivu a minimalizaci prvků rizikového chování v rámci třídy jsou efektivně pojaté třídnické hodiny. Tématu se podrobně věnovali školní metodici prevence na své březnové schůzce.

Třídnické hodiny je třeba mít zakomponované napevno v rozvrhu, mít proškolené třídní učitele, poskytnout i jim metodiky, z nichž mohou vycházet, ideálně by si měli vybrané aktivity sami vyzkoušet. Na místě je mít osoby, které třídním poskytnou podporu – výchovná poradkyně, školní metodik prevence, školní psychologka apod.

Většina škol má třídnické hodiny mimo povinné předměty, jsou tedy po legislativní stránce dobrovolné. Pokud jsou ale funkčně naplněny, žáci na ně docházejí.

V současnosti je též možné nalézt k tématu velké množství podkladů.

Pokud funguje v rámci školy systematická podpora třídnických hodin, minimalizuje se počet následných nutných opatření a počet problematických situací. Jsou tedy velmi důležité. Je však třeba si v rámci celé školy ujasnit, proč je jich potřeba, jaká je jejich funkce apod.

Začátek „od nuly“

Tématem je i to, nakolik se žáci v šesté třídě/primě znají. Velmi často se jedná o kolektivy, ve které se znají dvě třetiny třídy, jedna třetina je tvořena většinou dětmi z malotřídek. Třídní často cítí, že ne všechny děti se zapojují a spolupracují spolu. Své podstatné místo má v tuto chvíli opět kvalitně připravený adaptační kurz a systematicky pojaté třídnické hodiny.

Spolupráci ve třídě a navazování nových kontaktů, vytváření kolektivu lze podpořit i vhodnými formami právě během vyučování – například skupinovou prací či prací ve dvojicích, kdy učitel záměrně skládá členy skupiny tak, aby spolu mohli pracovat i ti, kteří by si takto sami dvojici či skupinu nevytvořili.

Dobré je využívat i příležitosti pro navazování vztahů mimo formální situace – například podporovat zapojování žáků do aktivit školy či různých komunitně pojatých projektů apod.

Ve spíše výjimečných případech dochází k přebudování celých tříd – např. ze dvou pátých tříd vzniknou dvě šesté třídy se zcela novým složením žáků.

Informace o žácích, třídě a učitelích

Adaptační kurz a třídnické hodiny jsou dobrým prostředkem pro neformální seznámení s jednotlivými žáky tím, co je baví a zajímá. Při aktivitách pozorný učitel též poznává jednotlivé vlastnosti dětí, jejich odolnost vůči stresu apod.

Dalším zdrojem podstatných informací jsou rodiče, kteří většinou škole sdělují informace týkající se zdravotního stavu dítěte či jeho specifických vzdělávacích potřeb.

Pro rodiče je naopak potřebné znát učitele svého dítěte. Některé školy proto mají například na svých webových stránkách fotografii učitelského sboru.

Proměna pohybu ve třídě a pravidel

Při přechodu na druhý stupeň si děti často určitou dobu zvykají na nová pravidla týkající se průběhu jednotlivých hodin či pohybu po třídě.

Při diskusi se v rámci kulatého stolu objevily dva odlišné přístupy podpořené vždy několika osobami. Jeden z nich razil pojetí, že je třeba, aby si děti zvykly na nový režim, snížil se volný pohyb po třídě apod.

Druhou variantou je naopak názor vést děti od počátku k co největší samostatnosti, nastavit pravidla tak, aby umožňovala efektivní výuku i rozvoj dovedností a samostatného uvažování a rozhodování při respektu individuality dítěte.

Zbývající témata

Zazněla ještě další důležitá témata, na něž již bohužel nezbyl čas a která by potřebovala ideálně svůj vlastní kulatý stůl:

změna hodnocení,

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

střídání pedagogů,

proměna metod a forem práce.

3. Závěr, rozloučení

MAP zpracuje návrhy, které z kulatého stolu vzešly, postoupí je ředitelům a zřizovatelům škol. V ideálním případě se tak stane na řídicím výboru MAP a schůzce ředitelů škol z ORP MH. Iva Štrojsová dále předpokládá a doufá, že s myšlenkami a tipy mohou pracovat učitelé na jednotlivých školách i sami v rámci svých možností.

Datum a místo dalšího setkání členů pracovní skupiny pro rovné příležitosti: emailovou formou řešená v průběhu března 2020 s ohledem na situaci danou koronavirem Covid-19, plánovaná prezenční schůzka se tímto mění na tuto e-mailovou. Tentokrát se bude jednat o běžnou schůzku složenou pouze z členů PS pro rovné příležitosti.

Záznam vypracovala: Iva Štrojsová

